

Ved den statistiske analyseteknik mener forfatteren, at man kan komme frem til funktionsforhold, som kan danne basis for budgetteringen og hermed for en virksomheds dispositioner. I nogle tilfælde vil en sådan fremgangsmåde sikkert vise sig frugtbar; men man må gøre sig klart, at denne extrapolation ud i fremtiden må tages med store forbehold — ikke mindst når enkeltiagttagelserne hidrører fra årsregnskaber, der går mange år tilbage i tiden.

Forfatteren anbefaler ligeledes at anvende statistiske metoder ved standardregnskabet. Således mener forfatteren, at man kan anvende simple middelfejlsberegninger, når man skal fastsætte tolerancer for, om en afvigelse mellem plan og virkelighed er væsentlig. Også her må man være på vagt over for en eventuel trend i tallene. Dette vil vel navnlig være aktuelt, når det drejer sig om monetære afvigelser.

Om de statistiske beregningers muligheder inden for regnskabsvæsenet kan man sammenfattende sige, at deres brugbarhed beror på den omtanke og omhu, man anvender, når grundtallene skal »renses« for trend m. v.

Sluttelig skal bogens appendix omtales. Det handler om produktivitetsmålinger og er en foreløbig rapport fra »Incorporated Accountants' Research Committee«, hvoraf forfatteren er medlem. Grundtanken her er den, at man dividerer standardregnskabs »virkelige omkostninger« (efter en intern omvurdering) op i de tilsvarende standardomkostninger, hvorved vi får såkaldte effektivitetsindex frem (nogenlunde svarende til, hvad vi her i landet kalder den %-vise afvigelse). Dette index kan beregnes for en virksomhed som helhed, en afdeling, en omkostningsart o. s. v. Endelig viser komiteen os et index, der giver udtryk for beskæftigelseskomponenten.

Appendixet rummer således meget gammelt kendt stof præsenteret i en ny klædedragt.

Om bogen som helhed kan man sige, at den er udmærket egnet til at give læseren impulser og associationer, men heller ikke mere.

Knud Rasmussen

Håkan Nial: Internationell förmögenhetsrätt, 2. upplagan. Institutet för Rättsvetenskaplig Forsknings skriftserier II. Sth. 1953. 159 sider. Sv. kr. 14,50.

Professor Håkan Nial har udsendt 2. udgave af »Internationell Formögenhetsrätt«, der ligesom den tidligere udgave hører til læsestoffet for de udenrigshandelsstuderende ved Handelshøjskolen i København.

Bogen er inddelt i 4 kapitler; det første omhandler den internationale obligationsret, »skuldstatutet«, det andet kapitel den internationale tingsret, »sakstatutet« (af sak=ting), det tredje den internationale konkursret og det fjerde anvendelsen af fremmed offentlig retlig lovgivning. Titlen »Internationell Förmögenhetsrätt« spænder dog, som forfatteren siger indledningsvis, lidt videre end bogens indhold; den internationale veksel- og checkret er ikke omtalt og ej heller den internationale søret. Transportaftaler er i det hele taget ikke omtalt under skuldstatutet, altså heller ikke transportaftaler vedrørende land- og lufttransport, og det samme gælder

Ved den statistiske analyseteknik mener forfatteren, at man kan komme frem til funktionsforhold, som kan danne basis for budgetteringen og hermed for en virksomheds dispositioner. I nogle tilfælde vil en sådan fremgangsmåde sikkert vise sig frugtbar; men man må gøre sig klart, at denne extrapolation ud i fremtiden må tages med store forbehold — ikke mindst når enkeltiagttagelserne hidrører fra årsregnskaber, der går mange år tilbage i tiden.

Forfatteren anbefaler ligeledes at anvende statistiske metoder ved standardregnskabet. Således mener forfatteren, at man kan anvende simple middelfejlsberegninger, når man skal fastsætte tolerancer for, om en afvigelse mellem plan og virkelighed er væsentlig. Også her må man være på vagt over for en eventuel trend i tallene. Dette vil vel navnlig være aktuelt, når det drejer sig om monetære afvigelser.

Om de statistiske beregningers muligheder inden for regnskabsvæsenet kan man sammenfattende sige, at deres brugbarhed beror på den omtanke og omhu, man anvender, når grundtallene skal »renses« for trend m. v.

Sluttelig skal bogens appendix omtales. Det handler om produktivitetsmålinger og er en foreløbig rapport fra »Incorporated Accountants' Research Committee«, hvoraf forfatteren er medlem. Grundtanken her er den, at man dividerer standardregnskabs »virkelige omkostninger« (efter en intern omvurdering) op i de tilsvarende standardomkostninger, hvorved vi får såkaldte effektivitetsindex frem (nogenlunde svarende til, hvad vi her i landet kalder den %-vise afvigelse). Dette index kan beregnes for en virksomhed som helhed, en afdeling, en omkostningsart o. s. v. Endelig viser komiteen os et index, der giver udtryk for beskæftigelseskomponenten.

Appendixet rummer således meget gammelt kendt stof præsenteret i en ny klædedragt.

Om bogen som helhed kan man sige, at den er udmærket egnet til at give læseren impulser og associationer, men heller ikke mere.

Knud Rasmussen

Håkan Nial: Internationell förmögenhetsrätt, 2. upplagan. Institutet för Rättsvetenskaplig Forsknings skriftserier II. Sth. 1953. 159 sider. Sv. kr. 14,50.

Professor Håkan Nial har udsendt 2. udgave af »Internationell Formögenhetsrätt«, der ligesom den tidligere udgave hører til læsestoffet for de udenrigshandelsstuderende ved Handelshøjskolen i København.

Bogen er inddelt i 4 kapitler; det første omhandler den internationale obligationsret, »skuldstatutet«, det andet kapitel den internationale tingsret, »sakstatutet« (af sak=ting), det tredje den internationale konkursret og det fjerde anvendelsen af fremmed offentlig retlig lovgivning. Titlen »Internationell Förmögenhetsrätt« spænder dog, som forfatteren siger indledningsvis, lidt videre end bogens indhold; den internationale veksel- og checkret er ikke omtalt og ej heller den internationale søret. Transportaftaler er i det hele taget ikke omtalt under skuldstatutet, altså heller ikke transportaftaler vedrørende land- og lufttransport, og det samme gælder

forsikringsaftaler. Iøvrigt er bogen den fyldigste fremstilling af den internationale formueret, som endnu findes i Skandinavien.

Svensk juridisk sprog er ofte velklingende, og Nials sprog er smukt. Fremstillingen er tillige klar og behersket uden at være tør men hele tiden strengt saglig og alvorlig; man møder næsten aldrig en skandinavisk forfatter, der vover at hæve sig over den strenge alvor i håndbøger eller lærebøger. Læser man derimod Cheshire's »Private International Law« støder man tit på fornøjelige passager som f. eks. fremstillingen af sagen om ægypteren og bigamisten Naguib, In re Naguib (1917) 1. K. B. se 3. udgave s. 413. Det sagte er dog ikke nogen anke mod professor Nials bog, der absolut ikke er kedelig. Det var bl. a. førsteudgaven af bogen, der i sin tid vakte nærværende anmelders interesse for den internationale formueret.

I det første kapitel om »skuldstatutet« gør Nial sig s. 9 ff. til talsmand for parternes adgang til at vælge den lovgivning, som skal gælde for kontrakten. I et kontraktmellemværende af international karakter, hvor parterne selv eller aftalens indgåelse og opfyldelse har tilknytning til flere retsområder, har parterne en valgrihed, som ikke kendes i de rent interne mellemværender, hvor kontrakten kun har berøring med eet land. Man kan f. eks. ikke i en udelukkende dansk kontrakt undlade at iagttage afbetalingslovens ufravigelige regler ved at vedtage, at engelsk ret skal anvendes, idet de samme regler ikke gælder i England. Har kontrakten derimod tilknytning både til England og til Danmark, anses en sådan aftale for gyldig.

Nial stiller imidlertid strengere krav til aftalens tilknytning til det valgte lovland end nogen anden nulevende skandinavisk forfatter. Han forlanger for at godkende valget, at tilknytningen til det land, hvor loven vælges, skal være baseret på omstændigheder af betydelig styrke såvel i sig selv som i forhold til modstående tilknytningsmomenter, d. s. tilknytningen til et andet eller andre lande. Han kræver altså både en absolut og en relativ stærk tilknytning, jfr. herom s. 19. Man skal ikke just vælge loven i det land, hvortil aftalen er stærkest knyttet; men tilknytningen skal være stærk, der må ikke være noget udtalt misforhold i balancen til ugunst for den valgte lov. De fleste andre forfattere nøjes med at kræve en vis tilknytning til det valgte lovland, og nogle forfattere vil ikke engang stille dette krav, blot kontrakten er international. Denne sidste opfattelse har fundet udtryk i det på Haagerkonferencen i 1951 fremsatte udkast til en mellemfolkelig konvention om fælles internationale privatretlige regler for køb af løsøre. Den er omtalt hos professor Nial s. 55 ff. Udkastet blev tiltrådt af de skandinaviske delegerede, herunder også professor Nial. Det har dog ikke ændret hans principielle opfattelse af spørgsmålet, hvad der er meget forståeligt. Eet er en konventionsregel som gælder for en række lande, noget andet et princip til vejledning for domstolene i et enkelt land. Og Nial, der udtrykker sine betænkeligheder ved udkastet, mener, at man alligevel bør tiltræde det, fordi det betyder en regulering, som for de fleste loyale internationale køb er formålstjenlig og rigtig.

Det her sagte gælder de privatretlige regler om kontrakter, ikke de offentligretlige, se herom forfatterens fremstilling i kapitel IV. Pris- og valutaloggivning, mønt- og guld klausullove er ikke underkastet partsviljen; man kan altså ikke vælge, hvilket lands prislov der skal finde anvendelse på

kontrakten. Hovedreglen er, at man i internationale mellemværender altid anvender domslandets love, blot de er anvendelige efter deres egne bestemmelser, og det uanset om kontrakten i privatretlig henseende hører under en fremmed lov, og at domstolen kun anvender egne valuta- og prislove, ikke de fremmede. Men der er en vis tendens til at fravige det sidste princip og anvende fremmed offentligretlig lovgivning af denne slags, når kontrakten er underkastet denne lov i privatretlig henseende, og en yderligere kvalificeret tilknytning består mellem aftalen og det fremmede lovland, f. eks. at en kontraktspart er fast bosat der, jfr. herom s. 120—121 i Nials bog.

Jo friere domstolene lader parterne selv vælge den for kontrakten gældende privatret, jo mindre mulighed vil de da have for at anvende den offentlige ret i det land, hvis lov vælges. Ovenikøbet vil der måske ved stor valgfrihed vise sig en tendens til at anvende et helt tredje lands offentlige ret i de tilfælde, hvor kontrakten reelt er stærkt knyttet til dette tredje land. Det er imidlertid forbundet med store fordele, at den offentlige og den private ret følges ad i samme land, da afgrænsningen mellem offentlig og privat ret ikke hviler på noget logisk skelnemærke og er vanskelig at drage i praksis, og da en sønderdeling af aftalen mellem flere lovgivninger ofte vil medføre vilkårlighed og uretfærdighed, se herom Nial s. 118.

Nials begrænsning af partsviljen har den styrke fremfor den mere liberale opfattelse, at »skuldstatutets« offentlige ret hyppigere vil kunne anvendes. Når valg af lovland kun er gyldig, når en stærk tilknytning til landet findes, vil mulighederne for anvendelse af samme lands offentlige ret oftere være til stede, end hvis parterne har adgang til at vælge mellem alle de lovgivninger, hvortil kontrakten har en mere eller mindre stærk tilknytning.

Efterhånden som liberaliseringen af handelen i den vestlige verden skrider frem, og pris- og valutaloggivningen gradvis forsvinder, bliver betænkkelighederne ved en mere liberal regel end Nials måske mindre, og da en sådan fra et internationalt synspunkt har store fordele, må den måske alligevel i længden foretrækkes også som dommerskabs regel. Der er således en sammenhæng mellem verdenshandelens liberalisering og parternes frihed i valg af en anvendelig lov.

Nials fremstilling i kapitel IV af de fremmede offentligretlige loves anvendelighed hører iøvrigt til noget af det bedste, som er skrevet i Skandinavien om disse emner. Fremstillingen af disse vanskelige spørgsmål er, så vidt det er muligt, forenklet så meget, at man hele tiden følger forfatteren. Han undgår også behændigt den terminologiernes faldgrube, som andre måske under tysk påvirkning er faldet i ved behandlingen af dette og beslægtede emner indenfor den internationale privatret. Her ekscellerer forfatterne ofte i fine definitioner på skarpsindigt udfundne begreber alle »above courtroom reasoning«, som Arthur Nussbaum siger. »Above courtroom reasoning«, d. v. s. på et højt abstrakt akademisk parnas, hvor dommers og sagføreres tanker ikke bevæger sig, er Nials bog ikke. Beviset er, at den kan læses med udbytte af de udenrigshandelsstuderende ved Handelshøjskolen.

Bogen er som nævnt velskrevet og klar, man er aldrig i tvivl om forfatterens tanke, og man får også at vide, hvad der er hans mening. Det sker tit i en meget forsigtig form, men dette har den virkning, at meningen

fremtræder med særlig stor prægnans. En uklarhed, som kan findes i juridiske værker, nemlig den, hvorvidt de retssætninger, der udtales, har støtte i retspraksis eller blot i forfatterens personlige jugement, forekommer ikke i professor Nials bog. Gennemgangen af den svenske højesterets praksis indtager en fremtrædende plads i bogen; men man savner måske fyldigere oplysninger om de svenske hovrätters (landsretters) afgørelser. Hvor den svenske højesteret ikke har talt, og hvor professor Nial udtaler sig for egen regning, lytter man gerne til ham. Han er den førende skandinaviske autoritet på dette område. Nial lægger selv vægt på at være i overensstemmelse med udenlandske forfattere og fremmer derigennem det fællesskab og den internationale universalisme, som er så vigtig i den internationale privatret, og som gør den så inspirerende at arbejde med for verdens jurister. Specielt i Skandinavien er forskellene mellem brørefolkernes internationale formueret ret små. En svensk praksis eller en anerkendt svensk forfatters opfattelse vil sikkert influere på en dansk domstol. Nials bog har derfor en særlig værdi for danske læsere.

Ole Lando.

Register of International Research in Accounting. The Incorporated Accountants' Research Committee. Oxford University Press (Geoffrey Cumberlege). London. 1954. 68 sider. Sh. 7/6.

De senere år har bragt forskellige vidnesbyrd om en voksende interesse for driftsøkonomisk forskning i England. Denne oversigt over igangværende forskningsarbejder inden for regnskabsvæsenets område er et af disse vidnesbyrd. Oversigtens formål er »to familiarize new research workers with what is already going on, and to help those already committed to keep in touch with changing ideas«. Bogen giver oplysninger om forskningsarbejder, som pågår ved en række universiteter, regnskabsfaglige organisationer og andre institutioner i England, U. S. A., Canada, Frankrig, Holland og enkelte andre lande. Oplysningerne synes ret udførlige og er ordnet overskueligt. Hvor fuldstændig oversigten er, kan man naturligvis vanskeligt dømme om. I alt fald synes titlens »International« at måtte tages i en noget indskrænket betydning. Man leder således forgæves efter oplysninger fra de nordiske lande, og heller ikke fra f. eks. Tyskland, Schweiz eller Belgien er der optaget nogen institution. Absolut dominerende er U. S. A. og England, men forskningsvirksomheden dér er også så frodig, at bogen kan bringe megen nyttig information.

Red.